

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 76/05-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. júna 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Alexandra Bröstla o sťažnosti M. J., bytom Z., zastúpenej advokátom JUDr. D. D., P., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 473/92 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 473/92 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Žilina **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 473/92 konal bez zbytočných prietáhov.

3. M. J. priznáva finančné zadostučinenie 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Žilina povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť M. J. trovy právneho zastúpenia 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu JUDr. D. D., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 25. februára 2005 doručené podanie M. J., bytom Z. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. D. D., P., označené ako „*Sťažnosť proti porušeniu základného práva vyplývajúceho z Ústavy SR čl. 127*“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka namieta zbytočné prietahy v konaní vedenom na Okresnom súde Žilina (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 473/92 o žalobe o vydanie nehnuteľnosti podľa zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o mimosúdnych rehabilitáciách“), v ktorom je žalovanou stranou.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti okrem iného uviedla:

„Proti mne sťažovateľke podali navrhovatelia A. K., B., a spol. žalobu o vydanie nehnuteľností v zmysle zákona č. 87/91 Zb. v rámci reštitúcie. A. K. v priebehu sporu zomrela a účastníkmi tohto sporového konania sú t. č. M. B., B., M. K., B., a M. K., B. Vo veci sa uskutočnili pojednávania dňa 12. 02. 1993, 15. 03. 1995, 26. 09. 1995, 20. 12. 1995, 30. 01. 1996, 11. 12. 1996 a 20. 11. 2002. Vec doteraz nie je právoplatne ukončená. Som toho názoru, že postup súdu v predmetnej veci nie je v súlade s Občianskym súdnym poriadkom, keď táto vec sa na súde vedie už 12 a pol roka. Vo veci Okresný súd Žilina dňa 11. 12. 1996 vydal rozsudok 12 C 473/92-96, ktorým návrh zamietol a odvolací súd a to Krajský súd, Žilina v konaní 8 Co 643/97 dňa 14. 10. 1997 napadnutý rozsudok zrušil a vec

vrátil na ďalšie konanie. Vzhľadom na značný časový odstup, žiadala som aby bolo vo veci vytýčené pojednávanie a aby vec mohla byť konečne skončená. Nehnutelnosť si vyžaduje údržbu a tiež aj značné investície na zamedzenie havarijného stavu, najmä v súvislosti s vykurovaním, ktoré ... predstavujú cca Sk 200.000,-. Predseda Okresného súdu, Žilina mi oznámil, že spis Okresného súdu, Žilina 12 C 473/92 sa od januára 2004 nachádza na disciplinárnom súde. Taktiež mi oznámilo MS SR, Bratislava pod č. 13594/04-51 zo dňa 02. 09. 2004, že vec odstúpili predsedovi Okresného súdu, Žilina na vybavenie. Z uvedeného sa mi javí, že vec neskončí v krátkom čase.

Na základe vyššie popísaného veľmi stručného skutkového stavu mám jednoznačne za to, že Okresný súd v Žiline svojím postupom porušil a stále porušuje moje základné právo na súdnu ochranu v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky... ako aj moje právo upravené v článku 6 ods. 1 prvá veta Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd...“

Na základe uvedeného skutkového stavu sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a takto rozhodol:

„1. Okresný súd v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 473/92 porušil právo M. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 473/92 prikazuje konať bez zbytočných prieťahov.

3. M. J. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume Sk 80.000,- , ktoré je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia nálezu Ústavného súdu.

4. Okresný súd v Žiline je povinný zaplatiť sťažovateľke všetky trovy konania a právneho zastupovania na účet do dvoch mesiacov od doručenia nálezu Ústavného súdu.“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho

sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a uznesením č. k. II. ÚS 76/05-8 zo 4. marca 2005 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 30. marca 2005 právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľky v odpovedi na výzvu oznámil ústavnému súdu listom zo 4. apríla 2005 (doručeným ústavnému súdu 7. apríla 2005), že netrvá na ústnom prerokovaní sťažnosti.

Predseda okresného súdu vo svojich vyjadreniach k sťažnosti z 26. apríla 2005 a zo 6. mája 2005 (Spr. 3515/04, doručených ústavnému súdu 28. apríla 2005, resp. 10. mája 2005) uviedol:

„Súd vo veci 23. 3. 2005 rozhodol rozsudkom, lehota na expedovanie rozsudku je predĺžená (pre obtiažnosť sporu) do 30. 4. 2005...

Chronológia úkonov vo veci 12 C 473/92

19. 11. 2004 – pojednávanie odročené na 28. 1. 2005

28. 1. 2005 – pojednávanie odročené na 16. 2. 2005

16. 2. 2005 – pojednávanie odročené na 23. 3. 2005

23. 3. 2005 – vyhlásený rozsudok (zatiaľ písomne vyhotovený nebol)

... Sťažnosť je účelová. Rozhodujúcim dôvodom jej podania je tvrdenie, že sa sťažovateľke javí, že vec neskončí v krátkom čase a že súd stále porušuje práva účastníčky na súdnu ochranu.

Z prehľadu úkonov a dátumu podania sťažnosti je zrejmé, že:

- 1. Sťažnosť a tvrdenia sú podávané v čase, keď sa vo veci intenzívne konalo.*
- 2. Sťažnosť bola podaná v čase, keď z výsledkov konania (znalecké dokazovanie, pojednávanie v 2004 a 2005, výsluchy znalca, vstup nového advokáta na strane navrhovateľa do pojednávania a zreteľná prezentácia právnych záverov) začalo*

byť predvídateľné, že vec v krátkom čase bude skončená (odročenie na konkrétny termín tomu nasvedčovali) a aj predvídateľné, ako asi vec skončí.

Znamená to, že sťažovateľka nepodala sťažnosť v dobe, keď sa vo veci nekonalo, ale keď sa konalo veľmi intenzívne a keď sa dalo predvídať, že vec pre ňu skončí negatívne, resp. že spor sa nevyvíja aj po procesnej stránke podľa jej predstáv.

Nemožno podľa názoru nášho súdu toto nevnímať pri rozhodnutí vo veci, pri vyhovení či nevyhovení vo všetkých častiach žalobných petitov (prinajmenšom vo výroku o povinnosti konať, keď súd koná) a napokon aj pri trovách. Nemožno spravodlivo priznať úplne všetky trovy, keď súd v celom rozsahu nevyhoviel a nevyhoviel preto, lebo vyhovieť nemohol, čo dokazuje účelovosť sťažnosti. Nemožno len automaticky spočítať mesiace nečinnosti súdu a počet mesiacov vynásobiť ustáleným paušálom a v plnom rozsahu priznať aj trovy (s odôvodnením, že „to neodporuje právnym predpisom“). Súd nemôže nerozlišovať, že účastníci podávajú sťažnosti aj účelovo, že prišli na to, že je to zdrojom lepšieho odškodnenia, než je hodnota základného sporu samotná. A že sa začínajú objavovať aj prípady, keď zástupcovia neúspešných účastníkov si hoja negatívne dôsledky tým, že im aspoň takto odškodnia to, že nedokázali súd presvedčiť o svojich tvrdeniach, resp. účastníkov o tom, aby do neúspešných sporov nešli.“

Okresný súd sa nevyjadril ku konaniu ústneho pojednávania vo veci samej.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej „ústava“), podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“, a práva na prejednanie veci v primeranej lehote upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 12 C 473/92.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania v zásade považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu súdu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 12 C 473/92 ide o vec týkajúcu sa vydania nehnuteľnosti podľa zákona o mimosúdnych rehabilitáciách, ktorú po právnej stránke nemožno považovať za zložitú. Vzhľadom na priebeh doterajšieho konania a potrebu zaobstarat' pre rozhodnutie podklady, ktoré si vyžadovali súčinnosť viacerých inštitúcií, vypočutie svedkov a vypracovanie znaleckých posudkov, možno vec považovať za skutkovo zložitú, nemožno ňou však ospravedlniť obdobie nečinnosti i celkovú dĺžku konania súdu vo veci samej.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní sp. zn. 12 C 473/92, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky tohto súdneho konania.

Sťažovateľka sa stala účastníčkou konania vo veci sp. zn. 12 C 473/92 na strane odporcov po smrti svojej matky M. G. Dňa 16. októbra 1995 bolo okresnému súdu doručené podanie, ktorým bol rozšírený návrh o sťažovateľku ako odporkyňu v konaní o vydanie

nehnutelnosti. Sťažovateľka svojím správaním zásadne neprispela k celkovej dĺžke konania. Ako to vyplýva zo spisu sp. zn. 12 C 473/92, od vstupu do konania bola zastúpená právnym zástupcom advokátom JUDr. D. D. a sama sa zúčastnila pojednávanií uskutočnených 20. decembra 1995, ako aj 30. januára 1996, na ktorom bola vypočutá k veci.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu.

Predseda okresného súdu vo svojom stanovisku k sťažnosti nepripustil existenciu priet'ahov v označenom konaní okresného súdu a podanie sťažnosti považoval za účelové. Ako však vyplýva zo spisu okresného súdu vo veci sp. zn. 12 C 473/92, v postupe súdu boli zistené priet'ahy v konaní, o ktorých už ústavný súd rozhodol vo veci sp. zn. III. ÚS 105/03 a IV. ÚS 354/04 na základe sťažností podaných inými účastníkmi konania.

V konaní, ktoré prebiehalo pred okresným súdom, ide o konanie o vydanie nehnuteľnosti podľa zákona o mimosúdnych rehabilitáciách, v ktorom okresný súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 12 C 473/92 z 23. marca 2005 (ktorý bol doručený 5. mája 2005).

Konanie vo veci začalo na základe návrhu podaného okresnému súdu 23. marca 1992. Ústavný súd už opakovane judikoval, že napriek tomu, že jurisdikcia ústavného súdu sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993, v rámci posúdenia základnej otázky, či sa vec prerokovala na okresnom súde v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy bez zbytočných priet'ahov, treba prihliadnuť na deň začatia konania na okresnom súde a dobu, ktorá v konaní uplynula do 15. februára 1993. Ústavný súd preto pri svojom rozhodovaní v súlade so svojou judikatúrou prihliadal aj na skutočnosť, že do založenia jurisdikcie ústavného súdu 15. februára 1993 predmetné konanie trvalo necelých 11 mesiacov. Do vstupu sťažovateľky do konania (16. októbra 1995) trvalo konanie 3 roky a 7 mesiacov, pričom už v tomto období bolo poznamenané priet'ahmi. Ďalšie priet'ahy vo veci boli spôsobené okresným súdom, ktorý nariadil znalecké dokazovanie 30. januára 1996 a súdnemu znalcovi uložil povinnosť podať znalecký posudok v lehote 1 mesiaca, pričom toleroval pasivitu znalca,

podanie znaleckého posudku neurgoval a pojednávanie vo veci nariadil po jeho podaní 22. novembra 1996.

Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 12 C 473/92 z 11. decembra 1996, tento rozsudok Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 8 Co 643/97 zo 14. októbra 1997 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (spis doručený 19. decembra 1997). Po vrátení spisu z krajského súdu dal okresný súd 24. februára 1998 pokyn na doručenie rozhodnutia účastníkom konania.

Od 25. februára 1998 do 4. februára 2001, t. j. viac ako 35 mesiacov, súd vo veci nevykonával žiadne úkony napriek tomu, že jeho konaniu nebránila žiadna zákonná prekážka. V spise je vykonaný úradný záznam, že vec bola pridelená na konanie Mgr. R. G., ktorý vo veci neuskutočnil žiadny úkon, a následne bola úradným záznamom z 23. apríla 1999 opätovne pridelená JUDr. D. C.

Okresný súd písomne dožiadal Oblastný archív v Žiline a Okresný úrad v Žiline, odbor katastra nehnuteľností, o oznámenie skutočností, ktoré overoval telefonicky 4. apríla 2001, ďalším následným úkonom až 12. novembra 2001, t. j. po viac ako 7 mesiacoch. Ďalšie obdobie nečinnosti okresného súdu bolo zistené v období od 17. januára 2002 (keď okresný súd zaslal výzvu právnemu zástupcovi sťažovateľky, na ktorú tento odpovedal listom doručeným súdu 8. februára 2002) do 15. októbra 2002, t. j. 8 mesiacov, keď vo veci konajúca sudkyňa vytýčila termín pojednávania na 20. november 2002.

V období rokov 2003 a 2004 okresný súd v konaní postupoval v zásade plynulo a jeho úkony smerovali k prijatiu rozhodnutia vo veci samej.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti možno konštatovať, že konanie, v rámci ktorého okresný súd rozhodol po viac ako 14 rokoch a účastníčkou ktorého sťažovateľka bola takmer desať rokov, je poznačené nečinnosťou a zbytočnými priťahmi počas viac ako štyroch rokov.

Napriek skutočnosti, že vo veci bolo rozhodnuté rozsudkom sp. zn. 12 C 473/92 z 23. marca 2005 (doručený 5. mája 2005), ktorý dosiaľ nenadobudol právoplatnosť, a v záverečnom období konania od roku 2003 okresný súd postupoval plynulo, nemožno celkovú dĺžku konania považovať vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru za ústavne akceptovateľnú. Ústavný súd preto dospel k záveru, že označené práva sťažovateľky boli porušené.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovateľka požadovala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 80 000 Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnila doterajším postupom okresného súdu a tým, že porušenie jej základného práva „*nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a ... výrok Ústavného súdu nemožno považovať za dostatočnú a účinnú nápravu...*“.

Vzhľadom na celkovú dobu nečinnosti okresného súdu v konaní vo veci sp. zn. 12 C 473/92, berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovateľka sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinila, a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľky sprevádzanej pocitom neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk sťažovateľke za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

2. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré sťažovateľke vznikli v súvislosti s jej zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. D. D. v sume 5 302 Sk (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok roku 2004, ktorá bola 15 008 Sk (pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2005). Úhrada bola priznaná za dva úkony po 2 501 Sk a režijný paušál za dva úkony po 150 Sk.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júna 2005